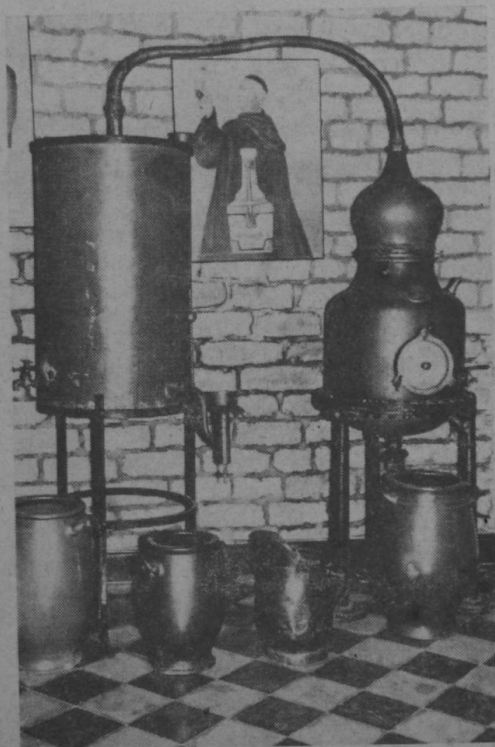

17
MUSEUM JULIEN VAN NERUM
HOEGAARDEN

17

ALPAIDIS

TIJDSCHRIFT voor HEEMKUNDE
FOLKLORE en OUDHEIDKUNDE

Kultureel tijdschrift uitgegeven door "De vrienden van 't nieuwhuys"

Gedeponeerd bij de Koninklijke Bibliotheek van België, onder het nummer B. D. 23.350.

Hoofdzetel : Museum JULIEN VAN NERUM

Vereniging zonder winstoogmerk

2 & 4 Ernest Ourystraat, Hoegaarden - telefoon 016/762.94

Verantwoordelijke uitgever : H. VAN NERUM

Redaktieleider : A. BOESMANS

Presentatie : R. VERPOORT

De medewerkers schrijven onder eigen verantwoordelijkheid. De gedachte van hun artikels is niet noodzakelijk deze van het Bestuur.

Hoger Beschermkomitee

Eredelen : Ridder J. de NEEFF, Gouverneur van de Provincie Brabant

Leden : A. HETTICH, Burgemeester van Hoegaarden
E. ROWIE, Bestendig-Afgevaardigde van Brabant
P. ROCK, Directeur-Generaal aan het Ministerie van Kultuur
J. VERBESSELT, Konservator aan de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis te Brussel
R. LEMAIRE, Professor aan de Universiteit van Leuven
G. WINNEN, Afgevaardigde van de Toeristische Federatie van de Provincie Brabant

Museumraad

Hoofdbeheerder en Algemene Kulturele Aktie :	H. VAN NERUM
Museumkonservator en Klubbeheerder :	A. GUILLUY
Algemene Administrate en Boekhouding :	R. VERPOORT
Sekretariaat :	M. COLLIN
Redaktie en Publikaties :	A. BOESMANS
	M. DODION
	R. VERPOORT
Bibliotheek, Archief en Toeristische Dokumentatie :	F. DOTREMONT
	H. TRITSMANS
Kulturele en Artistieke Voorlichting :	F. MANNAERTS
	H. CIPERS
Kontrole en Nazicht :	J. HUBERT
	E. VAN NERUM
Hulp en Bemiddeling :	Mevr. VERVOORT
	Juffr. DAYERS
	H. KRAHY

Briefwisseling te richten aan de betrokken dienst in de Hoofdzetel.

INHOUD

De Geschiedenis van een Studiebeurt door Hubert Van Nerum	2
Katalogus van de museumbibliotheek	29
Varia	30
Brabantse hossen worden vernield door F. Steinlet	35
Onze eraleden 1969	39

het museum julien van nerum biedt u aan

zegelafgietsels van belgische gemeenten	± 25 Fr
grondplannen van hoegeaarden formaat ± 75/50 cm	50 Fr
foto van het grondplan formaat ± 20/28 cm	60 Fr
foto-postkaarten van het museum formaat ± 10/14 cm	10 Fr
geschiedenis van hoegeaarden	100 Fr
stamboom van de familie lebegge	80 Fr
geschiedenis van outgaarden	50 Fr
katalogus van de museumbibliotheek	25 Fr
das met wapenschild en kleuren van hoegeaarden	140 Fr
historische muntkaramellen "cesar", ± 200 gr	20 Fr
stenen hierpotten	85 Fr

en

folkloristische dranken in zijn 18e eeuwse
taveerne met rustige en landelijke stemming

open op werkdagen vanaf 15 uur
op weekeinden en feestdagen vanaf 10 uur

De Geschiedenis van een Studiebeurs en vervolg

Aan de hand hiervan viel het de Collateurs gemakkelijk, om de genothebbers van de beurzen aan te duiden. Zo zien wij dat in 1752 de eerste studiebeurs toegekend werd aan Antonius Sweerds (°1742 zoon van Servaes), die in de humaniteiten studeerde en het genot ervan behield tot in 1766, toen hij zijn vader als gemeentesekretaris opvolgde. Dan ging de beurs over op Henricus Van Nerum (°1761 kleinzoon van Carolus), die te Leuven in de medicijnen studeerde en de beurs tot in 1780 in zijn bezit hield. Hij werd later burgemeester van Hoegaarden.

De tweede beurs bekwam Henricus Struys (°1738 zoon van Hendrik) tot in 1757 en vervolgens Joannes Sweerds (°1752 zoon van Hubertus), die er voor zijn theologische studies van genoot tot in 1776. Hij zou later zijn oom Henricus Sweerds opvolgen en Deken worden te Hoegaarden. Na hem werd de beurs toegekend aan zijn neef Jacobus Sweerds (°1769 kleinzoon van Hubertus), die later op zijn beurt pastoor van Hoegaarden zou worden.

Ontstaan van de Familiegilden

In 1752 was Hendrik Hoebancx en in 1757 Carolus Van Nerum overleden. Zij werden door hun oudste zonen in de Sweerdsraad opgevolgd. Bovendien had elk geslacht (of gelet) zich ondertussen reeds tot meerdere kinderen en kleinkinderen uitgebreid, zodat de vijf familieraden een zekere omvang begonnen aan te nemen en verschillende nakomelingen telden.

De noodzaak tot de oprichting van familiegilden deed zich meer en meer voelen en het was tussen 1768 en 1780 dat uit de voormalige kleine raden de grote familiegilden geboren werden. Zij vormden elk een afzonderlijk geheel, onder het gezag van een gilderaad (of familieraad), voorgezeten door een Ouderdomsdeken, de oudste mannelijke naamdrager van het geslacht.

Deze vijf familiegilden; de Gulden Lelie, het Zilver Zwaard, de Zwarte Merel, de Zilveren Struisvogel en het Groene Klaverblad, bleven samen verenigd en tot de Confrerie der V Geslachten behoren, bestuurd door de Hoofd- of Sweerdsraad, samengesteld uit afgevaardigden van elke gilde.

Alleen de stichtingsakte van de familiegilde Van Nerum (de Gulden Lelie) bleef bewaard en werd weergevonden bij de familie Putzeys te Brussel. We laten deze akte hier als voorbeeld volgen, want vermoedelijk waren de andere stichtingen op dezelfde wijze geschied.

"Int jaer onzes Heeren duysent seven hondert ende acht en seventich opten XVIe Septembris oft Sinte Corneliusdagh, is

alhier binnen deser Vryheydt van Hougaerde ten woonhuyse van Scepen Joannes van Nerum door voorschreven en deser ghebroeders gestigt ende inghestelt een familieconfrerie (familiegilde) offte unie met naeme de gulden lelye, de selve op versoek van henne moeder en naer maniere ende forme van den Sweerdsraede met consent van Pastoor Henricus Sweerds als mombaervader ende van eenieder onser die daertoe met vryen wille syne voise gegheven en heeft, om met goede zorgen onderhouden te worden ghelyck dat in hiernavolghende artieckelen gestatueert ende geredigeert wordt, waer uyt eenieder onser nu ten teyde ende toecommende teyden hun draeghen ende reguleeren sal".

Daarop volgden de gildereglementen ten einde alle oude tradities der voorouders en luister te houden, terwijl het doel der stichting 12 punten bevatte waaronder :

"alle confusies, discordies ende gereysen geschillen resolveeren voor de opvoeding der kinders Sorge draegen henne goederen ende studiæfundaties in goeden staet houden de mombaers der wesenkinders denomineeren 't familiescone aen 'tnagelet condit maeken de oude traditiens in luyster houden de onsterfelyckheydt ende goeden naem en faeme der familie handthaeven enz...".

Hieruit blijkt duidelijk de betrachting van hen die in 1741 de Confrerie der V Geslachten oprichtten.

Bovendien lieten de stichters van de Gulden Lelie, die allen zonen waren van Carolus Van Nerum en Barbara Sweerds zich bij de oprichting van de familiegilde volledig inspireren door de beginselen van de Sweerdsraad.

Deze gilden gingen tot allerlei ceremoniële plechtigheden over, om in de geest van die tijd aan hun nakomelingen een blijvende herinnering te schenken van de familietradities en grootheid uit de "gouden eeuw".

Een der meest rituele plechtigheden had plaats bij de krooning van hun Ouderdomsdeken, die zoals alle grote Patriarchen plechtig de gildebraak over de schouders trok, ten teken van waardigheid en zijn Raad verkoos, die in de eed werd gesteld. Zijn wil was wet en zijn beslissing onherroepelijk.

De familiegilden beschikten ook elk over een eigen banier en een eigen geslachtswapen. Zij gingen op de vaderlijke erfgronden tot de planting over van een familieboom ten teken van eeuwigdurende vruchtbaarheid van hun geslacht, begiftigden later hun onderscheidelijke stamvertakkingen met wapenschilden en vereerden hun schutsheiligen.

Jaarlijks (later om de drie jaar) kwamen zij in gildenverband bijeen, terwijl elke zeven jaar de volledige Confrerie der V Geslachten werd opgeroepen tot het vieren van grote teerfeesten.

De Gildenraden stelden ook een grootboek in met stambomen en kwartierstaten, armoriaalboeken met wapenschilden en blazoenen, memorieschriften met de geschiedenis van hun geslacht en gildeboeken waarin het relaas van de gildebedrijvigheid getrouwvol stond weergegeven. Een groot gedeelte van deze boeken bleef voor het nageslacht bewaard.

Door hun onderlinge samenhang, hun familiekultus en vrijwillig aanvaarde tucht, verheven zij zich tot een "élite" onder de meest vooraanstaanden, hetgeen eerbied en gezag afdwong en hun voorbeeld later zou nagedaan worden door andere grote geslachten, zoals de families Coenegras en Dumont.

Op de vooravond van de Franse Revolutie

Er werd vroeger reeds op gewezen dat "Sweerdts & Co" alles in 't werk stelden om te Hoegaarden de sleutelposities van het dorpsbewind te bemachtigen en er later zouden in slagen alle hogere ambten en functies door eigen bloedverwanten te laten bekleden.

Daarin gelukten zij inderdaad tijdens de tweede helft van de XVIIIe eeuw, zodat op de vooravond van de Franse Revolutie, het volledig bestuursorgaan in handen lag van de rechtstreekse afstammelingen, verwanten of aanverwanten uit de Confrerie der V Geslachten, waarvan allen bijna Meester-Brouwer waren.

Zo had men o.m. in de Regentie (Korps der Wethouders) :

- Meier (Hoofd der gemeente) François Schepers, kleinzoon van Guillaume en Lucia Van Nerum (zuster van Carolus).
- Griffier Antoon Balthazar Sweerdts (zoon van Servaes), behorend tot de gilderaad van "de Zwarte Merel" en schoonbroeder van de Meier.
- 1ste Schepen Hendrik Struys, Ouderdomsdeken van "de Zilveren Struisvogel" en oom van de Griffier. Hij overleed in 1788 en werd niet vervangen.
- Schepen Joannes Van Nerum (zoon van Carolus), Ouderdomsdeken van "de Gulden Lelie", kozijn van de Griffier en van de Meier en neef van Struys.
- Schepen Renier Lintermans (schoonzoon van H. Hoebancx) uit de familiegilde van "het Zilver Zwaard". Onder druk van de oppositie werd hij in 1788 gedwongen ontslag te nemen en zou evenmin vervangen worden.
- Schepen Antoine Brasseur, kozijn van Meier Schepers en met de vijf geslachten verwant langs de familie Van Osmael.
- Schepen Bernard Vandermolen jr., kozijn van de Meier en via de familie Bormans met de vijf geslachten verwant.

In de dorpsraad (Korps der Gekozenen en gezworenen) zetelden :

- Rekenplichtige Hubertus Sweerds, Ouderdomsdeken van "het Groen Klaverblad"
- Gezworene François Vandermolen (schoonzoon van H. Struys) uit "de Zilveren Struisvogel".

Zij waren de ziel van de dorpsraad en lieten er hun invloed gelden ten voordele van de Regentie.

Alleen de funktie van burgemeester (destijds belastingontvanger of rentmeester), ontglipte hun in 1787 en dat zou hun duur te staan komen.

Bovendien bekleedden de Sweerdsen ook nog sedert vele jaren het pastoorsambt, terwijl vier van de zeven Hoegaardse Notariaten, gehouden door Sweerds, Van Nerum, Lintermans en Schepers, onder invloed stonden van de Sweerdsraad.

En ten slotte werd ook de funktie van "Kapitein der dorpswacht" (politiecommissaris) door Franciscus Van Nerum (zoon van Carolus) verzekerd.

Uit dit alles blijkt zonneklaar dat de Confrerie der V Geslachten, te Hoegaarden de scepter zwaaiden en zowel op politiek, als op geestelijk, notarieel en gerechtelijk gebied, alle macht in handen hadden. Zij waren de oppermachtigen in hun streek, die zich alles mochten veroorloven en alleen God te vrezen hadden.

Hun bewind begon stilaan op een diktatoriale monarchie te gelijken, die bestendig haar kroon verstevigde ten voordele van haar nakomelingen, voor wie zij zelfs over een rijkbedeelde familiebeurs beschikten, hetgeen aan hun kinderen toeliet de hoogste studiën te voltooien.

En ook in het beheer van de Confrerie en het beleid van de studiebeursstichting, gingen alle ambten van vader op zoon, of van oom op neef. In 1779 was de Proviseur Pastoor Henricus Sweerds gestorven en werd opgevolgd door zijn neef, de latere Deken Joannes Sweerds (zoon van Hubertus).

Datzelfde jaar overleed ook de Collateur Servaes Sweerds, die door zijn neef, een andere Servaes Sweerds (eveneens zoon van Hubertus) vervangen werd, terwijl Hubertus Sweerds nog steeds als medecollateur fungeerde, zodat het studiebeursbeleid volledig door de gilde van "het Groen Klaverblad" waargenomen werd.

Nochtans begunstigten zij hun eigen leden niet, want in 1780 bij het vrijkomen van de eerste beurs, werd deze toegekend aan Jean Henri Lintermans (*1767 zoon van Schepen Lintermans), uit "het Zilver Zwaard", die noratiële rechten studeerde.

In 1790 stierf Hubertus Sweerds, Collateur en laatste overlevende der stichters van de Confrerie der V Geslachten.

Hij werd opgevolgd door Jean Henri Lintermans, hierboven vermeld, die op dat ogenblik nog ter studie was en de eerste beurs in 't bezit hield. Officieel trad hij pas in 1792 in functie, terwijl de door hem gehouden beurs, overgenomen werd door zijn jongere broeder Hubert (°1772), voor de beëindiging van zijn humaniteiten. Waren er toen geen andere neven te vinden "in het selve gelet van maegschap" of bevoordeelde hij hierdoor zijn eigen geslacht ?

In 1794 kwam de tweede beurs vrij, tot heden gehouden door Jacobus Sweerds en vervolgens geschonken aan Jan Baptist Van Nerum (°1779 kleinzoon van Carolus).

Het jaar 1794 werd nochtans zeer noodlottig voor de Vijf Geslachten. Hun troon wankelde en hun alleenheerschappij werd ernstig bedreigd.

De ganse zaak was begonnen in 1787 bij de verkiezing van Notaris Jean Baptiste Van Autgaerden (schoonbroeder van Van Nerum) tot nieuwe Burgemeester-belastingontvanger van de dorpsraad.

Ondanks hij deze functie en het vertrouwen van de Regentie, op voorspraak van Van Nerum had bekomen, schoot hij de Wethouders in de rug.

Hij lokte door mistevredenheid, nijd en afgunst, zoals het gewoonlijk gaat, een complot uit, riep tegen alle wetten in een volksvergadering bijeen en kloeg in het openbaar de autocratie van de Regentie aan.

Gebruik makend van de revolutionnaire wervelstorm die van uit Frankrijk over gans Europa luwde, gelukte hij er in het volk op te hitsen en bereidde met de hulp van Franse agenten, te Hoegaarden een opstand voor, die in 1789 in alle hevigheid losbrak.

Gesteund door zijn volgelingen verscheen de opstandige massa op de Plaats en aan de huizen der Wethoudende Schepenfamilies, waar zij tot een machtsgreep, tot plunderingen en gewelddaden overgingen. Onder doodsb bedreiging moesten de gezagvoerders hun bevoorrecht schepenambt neerleggen en de vlucht nemen. Griffier Sweerds kon op het nippertje langs een onderaardse gang op de Houtmarkt aan de dood ontsnappen.

De revolutionnair en maakten zich meester van het dorpsarchief en verklaarden het Korps der Wethouders uit al zijn rechten vervallen.

Van Autgaerden richtte een nieuw volksbewind in en stelde zich zelf hiervan aan het hoofd. De Regenten verzetten zich hevig en de meest hartstochtelijke twisten grepen plaats. Van Autgaerden werd later zelfs als een Frans agent ontmaskerd. Gesteund door het Bisschoppelijk bestuur van Luik behaalde de Regentie in 1791 opnieuw de bovenhand en werd in alle eer hersteld. Doch de strijd duurde voort en in 1794 werden Van Autgaerden en zijn volgelingen in het ongelijk gesteld. Zij zouden zelfs voor een privaatraad gedaagd worden maar

zover kwam het niet, want datzelfde jaar rukten de Franse troepen binnen en werden de Oostenrijkers verslaan.

Dat betekende het einde van de Regentie, de ineensstorting van hun rijk en hun heerschappij. De gouden eeuw der Sweerdsen had afgedaan. De nieuwe bewindsploeg kwam aan de macht en Van Autgaerden werd als "Eerste nationaal agent" uitgeroepen. Gesteund door de Franse overheid werd het laatste teken van monarchie en aristocratie verdreven. De adelaars van het Oud Regiem werden als vijanden van de Republiek uitgeroepen en hun bezittingen als "zwart goed" verkocht.

Deze zware nederlaag deed de ster van de Vijf Geslachten volledig verbleken. Hun prestige, hun naam en faam werden met de voeten getrapt. Tot zelfs het Proviseurs- en Collateursrecht van de studiebeursstichting werd hen in 1795 ontnomen en toevertrouwd aan de nieuwe gezagvoerders, waar Van Autgaerden alles te zeggen had.

Laat ons echter niet afwijken van ons doel en bij de verdere geschiedenis van de beursfundatie blijven. De troebelen en de opstand te Hoegaarden zullen later in een afzonderlijk geheel besproken worden, maar wij willen deze episode toch besluiten met de vraag : "Had Van Autgaerden volledig ongelijk, want wat zou er gebeurd zijn moest de onbeperkte heerschappij van de Vijf Geslachten niet geremd zijn geweest ?".

De samenzwaring

Zoals overal en altijd wanneer iemand verslagen is of in het ongelijk wordt gesteld, treedt hij in de oppositie, zoekt medewerkers en denkt aan middelen om zich te wreken. Zo ging het ook met de Vijf Geslachten. Het verlies van hun bevoorrechte posities, het verbeurd verklaren van hun goederen, de godsdienstvervolgingen, op-eisingen en wantoestanden gaven aanleiding tot grote misnoegdheid en verkropte woede. Uit haat tegen het Frans schrikbewind en de overheersing, staakte de Confrerie haar openbare gildebedrijvigheid en zon op verzet.

Volledig beroofd van hun politieke bezigheden, kwamen de mannen uit de Sweerdsraad en de hoofden der familie-gilden samen, om tot een nieuwe soort van activiteit over te gaan, namelijk tot een geheime conspiratie tegen de bezettende overheid en de nieuwe bewindsploeg van Van Autgaerden en C°. Deze bijeenkomst greep plaats in de kelders van 't nieuwhuys waar zij hun hoofdkwartier hadden opgeslaan en in 1796 onder de geestelijke leiding van Deken Joannes Sweerds, tot de oprichting van een samenzwering overgingen.

De Confrerie der V Geslachten, of beter gezegd de Sweerdsraad lag aan de basis van het verzet te Hoegaarden, gevoerd onder de

leuze "Voor Recht en Vrijheid" en gericht tegen allen die hun vijandig stonden en de hand reikten aan hun tegenstrevers. Zij noemden zich zelf "de conspirateurs".

Tot de leiders der samenzwering behoorden natuurlijk de hoofdfiguren uit de Vijf Geslachten, zoals Deken Sweerds die er de ziel van was, ex-Griffier Sweerds (sedert 1792 de schoonzoon van oud-schepen Van Nerum), Jacobus Dotremont (schoonbroeder van de Deken en wonende in de Cruysblock), de gebroeders Joannes en Jacobus Van Nerum, oud-meier Schepers en Notaris Jean Henri Lintermans (zoon van de oud-schepen en in 1794 getrouwd met Barbe Van Nerum).

Zij vormden een clan van zeven mannen, in feite was de Sweerdsraad omgevormd in een conspirateursraad, die met de medewerking van een brede laag der bevolking, het verzet aanknoopten tegen de verdrukkers.

Zij kwamen in 't geheim samen in kelders en schuren, zoals in 't nieuwhuys, de Cruysblock, de Refugie der 11.000 maeghden en elders, waar zij wellicht overal maar zeker in 't nieuwhuys en de Cruysblock, allerlei dokumenten en akten in geheime nissen wegborgen, om niet in Franse handen te vallen.

Vaandelvluchtigen, zoals Smets, opgespoorde personen waaronder P. Goossens uit Tienen, en jongelingen die aan de conscriptie wilden ontsnappen zoals Andries uit Hoegaarden, werden door de conspirateurs verborgen gehouden. Zij steunden Deken Sweerts die ondergedoken leefde en in 't geheim de communie naar zieken en stervenden bracht, doopsels toediende, of in kelders en afgelegen hoeven in de nacht huwelijken inzegende en missen opdroeg.

De samenzweerders maakten lijsten op van hen die met de vijand heulden en ook rapporten ter ontmaskering van de nieuwe bewindsploeg. In 1797 hakte Petrus Sweerts de Franse Vrijheidsboom door en werd veroordeeld, terwijl Hendrik Van Nerum die hem geholpen had, de vlucht moest nemen naar het leger der Brigands.

Zeneberg, Sondervorst en Kinnaer werden zwaar gestraft wegens hun vijandelijke uitlatingen, terwijl Vandermolen, Collignon en Dillecourt sneuvelden voor "Outer en heerd" en Saelmaeckers tijdens een gevecht te Hoegaarden werd doodgeschoten.

En al deze mannen, evenals Taverniers, Boulanger, Brieven en nog vele anderen behoorden tot de conspiratie, geleid door hen die zelf opgezocht of fel bewaakt werden.

De Franse gendarmen en hun handlangers hielden de Hoegaardse schepenfamilies, die als gevaarlijke vijanden van de Republiek aangeschreven stonden, voortdurend in het oog. Bijzonder de families Sweerds, Van Nerum en Lintermans kregen het erg te verduren, terwijl Antoon Bathazar Sweerds en zijn schoonvader Joannes Van Nerum speciaal geviseerd werden. Menige huiszoeking werd er

uitgevoerd, steeds gepaard gaande met de laagste en meest honende uitdrukkingen.

Het was een zware tijd voor hen die zich tegen de Franse overheid hadden gekeerd en dat was zeker het geval voor de Vijf Geslachten en hun vrienden.

De gebeurtenissen die zich te Hoegaarden tijdens de Franse bezetting en de Besloten Tijd afspeelden, vormen een verhaal op zich zelf, dat later eveneens in Alpaïdis in alle bijzonderheden zal besproken en gepubliceerd worden.

De korte beschrijving over de samenzwering, ofschoon geen rechtstreeks verband houdend met de geschiedenis van de studiebeursfundatie, was evenwel nodig, om een klaarder beeld te geven over de reactie van de Vijf Geslachten, die op de machtsgreep van de oppositie en de ontroning der Regenten volgde.

Zij laat hun verbitterd en vinnig streven tot uiting komen, om hun tegenstrevers te verslaan en hun vroegere rechten te herstellen, want zij waren vast besloten en er stellig van overtuigd, eens terug aan de macht te geraken.

De Akte van 16 Nivose Jaar VII

Sinds 1795 had de nieuwe bewindsploeg zich het beheer en de administratie over de beursstichting Peeters toegeëigend. Zulks was op onwettige wijze gebeurd, want de laatste wilsbeschikkingen van Deken Peeters voorschreven uitdrukkelijk dat het Proviseurs- en Collateursrecht tot de 5e generatie inbegrepen, voorbehouden bleef aan de Pastoor van Hoegaarden en de naaste bloedverwanten van de stichter.

Bovendien schonken de nieuwe heersers niet de minste aandacht aan de beursfundatie, wellicht omdat zij ten eerste, de goederen toch nooit in 't bezit konden krijgen en ten tweede, dat alleen hun vijanden uit de Vijf Geslachten van de hoge renten konden genieten.

Dachten zij misschien dat het geraadzamer was te doen alsof de beurs niet meer bestond, waardoor zij voor iedereen in de vergeethoek zou geraken.

Deze verwaarlozing vanwege het gemeentebestuur, blijkt duidelijk uit het feit dat de laatste genothebbers Jan Baptist Van Nerum (°1779 zoon van Franciscus en kleinzoon van Carolus) en Hubert Lintermans (°1772 zoon van Weduwe Renier Lintermans en kleinzoon van H. Hoebancx), sedert de nieuwe gang van zaken (de instelling van het nieuw regiem), de school hadden verlaten,

terwijl de beursgronden steeds gehouden en bewerkt werden door Franciscus Van Nerum en Wed. Lintermans.

Jacobus Van Nerum, de in 1797 gekroonde nieuwe Ouderdoms-deken der Gulden Lelie, besloot aan deze toestand een einde te stellen, de inbreuken en fouten van de gemeente-administratie aan te klagen en een poging te wagen om de beurzen terug vlot te krijgen.

Hij zou Van Autgaerden troiseren, die immers zijn schoonbroeder was en hem desnoods de waarheid in het gezicht slingeren. Dit was vermoedelijk een conspiratie-maneuver, om een eerste stap te wagen naar de herovering van de macht.

Van Nerum diende een scherp verzoekschrift in, waarin hij de verwaarlozing aankloeg en het recht der beurzen opeiste, die hem wettelijk toekwamen, ten voordele van zijn twee zonen Joannes Baptist (°1782) en Joannes Franciscus (°1785), die de lagere scholen bezochten.

De Municipale Raad zat verveeld met het geval, want twee dagen alvorens het ter zitting moest gebracht worden, lieten zij snel de stichtingsakte van de fundatie Peeters te Tienen registreren, om door de Franse wetgeving te worden erkend, hetgeen bewees dat de toeigening van het beleid niet officieel was gebeurd.

Op 16 Nivose VII (5 januari 1799), wanneer het verzoekschrift ter zitting kwam van de gemeenteraad, voorgezeten door Van Autgaerden, werd Jacobus Van Nerum, zonder verder commentaar, in het gelijk gesteld en de beurzen aan zijn twee zonen toegekend.

Vermits de twee gebroeders tegelijkertijd het genot bekwamen, mag hieruit afgeleid worden, dat er op dat ogenblik geen andere kandidaten hun aanvraag hadden ingediend of durven indienen.

De poging van Van Nerum was geslaagd en nu zou de oude Sweerdsraad verder gaan, nieuwe middelen aanwenden om opnieuw het recht over de beursfundatie op te eisen.

Hierna volgt de originele tekst van de toekenningsakte van 16 Nivose VII.

aan alle vrienden van 't nieuwhyys

een zalig kerstfeest

en een gelukkig nieuwjaar

Séance du 16 Nivose an VII.

Présent les citoyens P. Hanset, P.-G. Vandenschilde, Nys, Berwouts, Vranckx, G. Hannesse, G. Mainsart, F. Hamels, P. Jochmans, L. Smeesters, C. Vanhagendoren, administrateurs municipaux, J.-B. Vanautgaerden, commissaire du Directoire exécutif, et J.-B. Hubens, secrétaire.

L'ADMINISTRATION MUNICIPALE DU CANTON D'HOEGAERDE.

Vu la pétition présenté par le citoyen Jacque-Philippe Vannerum expositive que le citoyen Ed. Peeters cidevant curé de Hougarde et doyen du cercle laissa par acte du 12 décembre 1739 (V.-S.) une somme de mille écus pour acquérir des terres pour la continuation des études de ses neveux et plus proches parens que cette somme fut appliquée suivant le vœu du fondateur et les terres en résultantes mises à la disposition de ses neveux pour la continuation de leur études.

Que ces terres étant tenues et cultivées par le citoyen François Vannerum, et la veuve Lintermans tous deux domicilié a Hougarde, et n'ayant plus d'enfans aux études depuis l'organisation du nouvelle ordre de chose, requerant en consequence cette administration de le mettre en possession dedits biens que sa demande est fondé.

1° Qu'il est un de plus proche parens du fondateur au même degré de citoyens susmentionnés,

2° Parce que ses fils Jean Baptist, et Jean-François frequentent les écoles primaires, etc.

Vu l'acte de fondation du douze décembre 1739, (V.-S.) enregistré a Tirlemont le quatorze Nivose dernier.

Vu la declaration du citoyen Henry Loewdijk, instituteur de l'école primaire de

la commune de Hougarde en date du cinq du courant enregistré a Tirlemont le même jour.

La ditte administration ouïe les allegués des citoyens Henri Nys, François et Berwouts agent et adjoint de la ditte commune de Hougarde ainsi qu'il suit.

Que la petition de l'exposant consiste dans la pure vérité considérant que le citoyen Ed. Peeters, cidevant curé de la commune de Hougarde par acte de fondateur du 12 décembre 1739 (V.-S.) l'aissa mille écus pour l'acquisition des biens applicables à la continuation des études de ses neveux et plus proches parents que les terres en question ayant été acquise, furent mises à la disposition des neveux du fondateur suivant son vœu inséré audit acte.

Considerant que le fils du citoyen Jean-François Vannerum et de la veuve Lintermans, tous deux cultivateurs domiciliés à Hougarde ici fréquentent^{ne} les écoles de la republique et que ceux du petitionnaire les fréquentes, ainsi qu'il conste, car la declaration de l'instituteur susmentionné considerant que le vœu formel du fondateur est que ses neveux et plus proches parens jusqu'à la cinquieme generation profitent de ces terres pour la continuation de leur études.

Considerant que le corp administratif sont les vrais tuteurs des écoles de la republique.

Considerant que les ex curés en vertu de leur fondations religieuse n'ont aucun pouvoir dans les affaires administratif, articles 352 et 355 de l'acte constitutionnel 5 fruct. III.

Considerant finalement l'article six du droit imprescriptible de l'homme.

Le commissaire du Directoire executif entendu ;

Arrête :

ARTICLE PREMIER.

Que le citoyen Jacque-Philippe Vannerum cultivateur demeurant à Hougarde, est mis en possession des terres tenues par les citoyens Jean François Vannerum et la veuve Lintermans aussi cultivateurs domiciliés à Hougarde en vertu de l'acte de fondation susmentionnée.

ART. 2.

Il restera en possession de ces terres jusqu'au tems que ses enfans fréquenteront les écoles de la republique jusqu'à l'époque mentionnée au même acte.

ART. 3.

Expeditions du présent arrêté seront envoyés au citoyen Jean-François Vannerum et la veuve Lintermans pour qu'ils aient à s'y conformer. Et les presents membres ont signé.

Pour extrait conforme,
J.-B. HUBENS.

Betwisting van het collateursrecht

Na deze eerste overwinning zette de conspiratieraad zijn pogingen verder. Nu was het Jacobus Dotremont uit de Cruysblock (schoonbroeder van Deken Sweerds), en tot "het Groene Klaverblad" behorend, die gelast werd om op te treden.

Joannes Franciscus Van Nerum (zoon van Jacobus), had in mei 1801 de school verlaten, waarop de gemeenteraad de vrijgekomen beurs, zonder nadere beraadslaging of raadpleging van de naaste verwanten van de stichter, aan een der zonen van Weduwe Hendrickx (geboren Barbe Struys) uit "de Zilveren Struisvogel" had toegekend.

Dit blijkt uit een akte van 14 Brumaire X en ook volgens verklaringen van onderwijzer Henri Lodewijckx, toen de stichtingsgronden als volgt beschreven werden :

1. Vier boinders studente landt gelegen onder Rommersom naer Thienen, den grooten wegh van Bost op de molen van Belikom, de We Van Nerum, d'heer Smets ende Adrianus Verroe.
2. item anderhalf daghmael in 't Rommersomvelt regenoten d'erfgenaemen Sanné, Jan Sweerds, den grooten wegh van Geldenaeken naer Thienen ende Servaes Morren.
3. item omtrent een half daghmael int Rommersomveldt regenoten de We Jan Vanhaevendoren, de tafel van Thienen ende groote straete van Geldenaeken naer Thienen

alle welcke parceelen in 't labeur by Jacobus Van Nerum ende We Hendrick, woonachtig te Hougaerden.

Jacobus Dotremont schreef rechtstreeks naar de prefectuur van het Dyledepartement te Leuven, om het Collateursrecht van het Hoegaards Magistratuur openbaar aan te klagen bij de hogere overheid.

Het ging hier niet zodanig om aan We Hendrickx de gronden en het genot te ontnemen, maar wel om te bewijzen dat ook zijn zoon in de voorwaarden verkeerde en dat niet de gemeenteraad, maar wel de naaste verwanten van de stichter het recht hadden, de kandidaten voor te stellen en het beursgenot toe te kennen. Dit alles om te trachten het Collateursrecht terug in handen van de V Geslachten te krijgen.

Hier dient nochtans onmiddellijk gezegd dat de gilde van "de Zilveren Struisvogel" langzaam aan het uitsterven was. Zij onderhielden geen kontakt meer met de Raad der V Geslachten, behoorden niet tot de conspiratie, ofschoon zij ook vijandig stonden tegen Van Autgaerden en C° en leefden sedert de ontroning der Regenten op zich zelf teruggetrokken.

Bijgevolg bestond deze gilde nog slechts op papier en bij naam en is het niet uitgesloten, dat er tussen Dotremont en Hendrickx wel degelijk een geschil kan gerezen zijn, inzake de studiebeurs, waardoor een conflict ontstond tussen de nakomelingen Struys en de vier overige geslachten.

Wanneer de aanklacht te Leuven toekwam, durfde de prefect zich niet rechtstreeks uitspreken en stuurde het schrijven door naar Parijs, ter bevoegdheid van de Minister voor het Binnenland. Op 14 Brumaire Jaar X (5 november 1801) antwoordde deze aan de prefect van Leuven het volgende :

FOCINAC

het huis der fotografie

14 Veemarkt

Tienen

ff 016/84265

grote keuze

laagste prijs

prima service

extra voordelen voor onze klanten

Paris, le 14 brumaire an X de la République française une et indivisible.

LE MINISTRE DE L'INTÉRIEUR

Au préfet du département de la Dyle.

Vous m'invitez, citoyen, à résoudre une difficulté qui vous a été soumise par le sous-préfet de Louvain, à l'occasion d'une contestation entre la veuve Hendrick et le citoyen Jacques D'outremont d'Hougaerde, sur la jouissance d'une fondation de famille destinée à l'instruction. Il s'agit de décider à qui est dévolue la nomination ou la collation des bourses, qui était attribuée par les actes de fondation, à des fonctionnaires ecclésiastiques ou civils, à des dignitaires ou autres, qui n'existent plus dans le régime constitutionnel. La loi du 23 messidor, qui a renvoyé les fondations en possession des biens, maintient les bourses de famille comme toutes celles appartenantes à l'instruction publique; mais elle n'a rien changé quant à l'abrogation des droits de collation ou de nomination prononcée par la loi du 5 mai 1793. Il s'ensuit que ces droits, en tant que réservés à des collateurs dont les titres ont été abolis, se réduisent au simple droit de présentation à faire par les familles aux autorités constituées, en produisant les titres de parenté, et en satisfaisant aux conditions de la fondation, quant à l'âge, mais non encore quant aux études, attendu la nouvelle organisation de l'instruction publique. Dans l'espèce dont il s'agit, la commune d'Hougaerde étant appelée à la jouissance de la bourse après l'extinction de la famille, elle se trouve intéressée à veiller à la conservation des biens, et à s'assurer des titres, en vertu desquels les descendants du fondateur constateront leur droit à la jouissance des dits biens.

Cette surveillance appartient au maire et aux adjoints. Ils sont autorisés à reconnaître par délibération soumise au sous-préfet, et ensuite à l'approbation du préfet, la

validité, ou l'invalidité de la présentation faite par la famille du fondateur, pour faire jouir les enfants du bénéfice de la fondation comme les plus proches parents.

Enfin le cas arrivant de l'extinction de la famille, il paraît plus utile d'approprier les biens à l'école de la commune, pour aider aux frais de l'instruction de tous les enfants, que d'en favoriser seulement celui d'entr'eux qui serait choisi ou présenté pour en jouir. Cette décision s'appliquera à toutes les fondations de cette nature.

Je vous salue,

Signé : CHAPTAL.

Pour copie conforme :

Le secrétaire général de préfecture,

Signé : LEGRAS.

Pour copie conforme :

Le sous-préfet du 2e arrondissement de la Dyle,

Signé : DUCHASTEL.

Pour copie conforme :

Le maire d'Hougaerde,

DE ZANGRE. J. B. Van Hutgaerden

212 (RA. Univ. Leuven 175 = 4604)

Uit dit schrijven, dat weergevonden werd op het Algemeen Rijksarchief (Universiteit van Leuven n° 175 en 4604), maken wij op dat de Hoegaardse Magistratuur gedeeltelijk in het ongelijk werd gesteld, want de Minister schreef uitdrukkelijk, dat het Collateursrecht aan de naaste verwanten van de stichter niet volledig mocht ontnomen worden, ofschoon hun titel afgeschaft was.

Zij moesten het recht blijven behouden tot het voorstellen van hun kandidatuur, met opgave van hun ouderdom en graad van verwantschap.

Anderzijds mocht het gemeentebestuur zich slechts bij beraadslaging over de geldigheid van de voorstellen uitspreken, terwijl de uiteindelijke goedkeuring en bekrachtiging via de Onder-Prefect aan de Prefect moest onderworpen worden.

De Minister wees er nochtans op dat de Burgemeester en zijn Adjunkten er moesten over waken, de eigendommen in 't bezit te krijgen na de uitdoving van de rechthebbende families, ten einde te voorzien in het gemeenteeonderwijs van alle kinderen, in plaats van de beurs voor te behouden aan enkele bevoorrechte nakomelingen.

Maar niettegenstaande Parijs allerlei richtlijnen had verstrekt, durfde de Prefect zich niet goed inlaten met deze kiese zaak uit Hoegaarden, waarin de meest vooraanstaande families betrokken waren, zodat Weduwe Hendrickx de beurs behield.

In 1802 verliet de andere zoon van Jacobus Van Nerum de school en werd Jacobus Dotremont (*1785 zoon van Jacobus) door de Sweerdsraad als nieuwe kandidaat voorgesteld.

Het gemeentebestuur van Hoegaarden verklaarde het voorstel geldig en de Prefect van het Dyledepartement bekrachtigde, zodat de zoon van Jacobus Dotremont de tweede beurs bekwam.

De conspirateurs hadden hierdoor een nieuwe overwinning behaald. Zij waren er niet alleenlijk in geslaagd de beursstichting terug volledig vlot te doen werken, maar hadden ook terug het medezeggenschap in het Collateursrecht verworven, al beperkte dit zich slechts tot "het voorstellen van hun kandidaten".

Bovendien hadden zij een blaam veroorzaakt aan de gemeente-overheid, die nu niet meer zoals voorheen de stichting durfde verwaarlosen en toekennen aan wie zij het goed vonden.

Ontaigening en verbeurdverklaring der studentengronden

De overwinningen van de oude schepenfamilies, hoe gering deze ook waren, ontstonden ten zeerste Burgemeester Van Autgaerden, die in

zijn functie van "Commissaire du Directoire" alles inspande, om aan de V Geslachten hun laatste prestige te ontnemen.

Enkele dagen voor zijn dood was hij er in geslaagd, de studentengronden door de Fransen te laten onteigenen, ten voordele van het gemeentelijk onderwijs, zoals de Minister te Parijs op 14 Brumaire X ongeveer de wens had uitgedrukt.

De beursfundatie had nu opgehouden te bestaan en werd aan de laatste rechthebbende zonen van Weduwe Hendrickx en Jacobus Dotremont ontnomen.

Van Autgaerden stierf op 4 februari 1804 en een nieuw tijdperk brak aan. Hij werd als Burgemeester opgevolgd door zijn zoon Jean Baptist Van Autgaerden jr., die in 1800 ondanks alles met een dochter van Jacobus Van Nerum was getrouwd en onder diens invloed stond.

De Besloten Tijd werd te Hoegaarden opgeheven, de godsdienst hersteld en allerlei verzachtingen ingevoerd.

In 1805 overleed ook Deken Sweerds, terwijl oud-schepen Joannes Van Nerum reeds van in 1797 en ex-meier Schepers in 1800 waren gestorven. De overblijvende conspiratieleiders Antoon Balthazar Sweerds, Jacobus Van Nerum, Jacobus Dotremont en Jean Henri Lintermans schaften de "Samenzwering" af en schonken zich terug volledig aan de gilbedrijvigheid, die in alle luister hernam.

En ook de "Sweerdsraad" werd opnieuw samengesteld, die vanaf dat ogenblik de naam aannam van "Le Conseil des Cinq" bestaande uit de oudste vertegenwoordigers van elk geslacht, want ook met de nakomelingen Struys was ondertussen verzoening bereikt.

De "Eeuw der Sweerdsen" die in 1794 bij de val der Regentie een einde had genomen, werd vanaf 1805 vervangen door het tijdperk der Gulden Lelie ('t Van Nerumgelette), die stilaan in de Confrerie der V Geslachten de bovenhand nam.

Op 6 november 1806 verschenen Jean Sweerds (zoon van de voormalige Collateur Servais Sweerds), ex-notaris Jean Henri Lintermans en diens schoonbroeder Jozef Vandenbempt (getrouwd met Barbe Lintermans), ter studie van Notaris Henri Putzeys te Hoegaarden, om het eigenhandig geschreven testament van Deken Peeters te laten akteren en op minuut stellen.

Als getuigen traden op : Guillaume Mertens, dagloner en Jean Naveau, schoenmaker. De Vlaamse en Franse teksten werden naar de districtcommissaris van het Dyledepartement gezonden, met het dringend verzoek de laatste wensen van een afgestorvene Landtdeken in alle eer te herstellen en de beslissing der onteigening van 1804 onmiddellijk te doen intrekken.

Vijf maanden later kwam het noodlottig antwoord. De Franse overheid had het verzoek verworpen en de onherroepelijke besissing genomen, de gronden als ecclesiastische bezittingen te beschouwen en verbeurd te verklaren. Zij zouden openbaar "als zwart goed" verkocht worden aan de meest biedenden.

Ondanks het hevig protest der betrokkenen, werd het familiebezit op 4 en 22 april 1807 verkocht aan Nicolas Meyn uit Brussel en Joseph Verlat uit Tienen, die de hoogste sommen hadden geboden.

De getroffen families waren woedend en richtten zich allen tesamen tot de overheid.

Burgemeester Jean Baptiste Van Autgaerden jr, Jan Vanden Putte die zijn voorganger Deken Sweerds als Pastoor van Hoegaarden had opgevolgd, Jacobus Van Nerum die de leiding had van "de Raad der Vijf", gesteund door alle nakomelingen uit de bevoorrechte families, tekende krachtig protest aan tegen deze hatelijke en onrechtvaardige beslissing, die inbreuk had gepleegd op het testament van een overledene. Maar alle pogingen bleken hopeloos. Het besluit van 1807 werd behouden.

In 1808 werd Jean Baptiste Van Autgaerden jr. als Burgemeester van Hoegaarden opgevolgd door zijn kozijn Henri Van Nerum (zoon van oud schepen Joannes Van Nerum en schoonbroeder van ex-griffier Sweerds). De Gulden Lelie zegevierde. Zij had de macht heroverd en de oude schepenfamilies terug aan het bewind gebracht.

Had Van Autgaerden hier de hand in het spel? Heeft hij tegenover de Vijf Geslachten het recht willen herstellen, dat door zijn vader was miskend geworden, of heeft de dochter van Jacobus Van Nerum hier de grote rol gespeeld? In elk geval heeft de overgangsperiode van Van Autgaerden junior, bijgedragen tot herovering van het gezag door de oude geslachten.

Dadelijk tekende Burgemeester Van Nerum krachtig protest aan tegen de verbeurd verklaring der studiegronden, en stuurde menig schrijven naar de Prefect van het Dyledepartement. Maar elke brief tot zelfs zijn persoonlijk ondernomen pogingen, bleven onbeantwoord, zodat de Raad der Vijf zich verbitterd moest neerleggen met de genomen beslissing.

Het eerherstel

Zoals Van Autgaerden junior in 1808 door zijn kozijn Henri Van Nerum was vervangen, zo werd ook deze op zijn beurt in 1812 als Burgemeester opgevolgd door zijn schoonbroeder Philippe de Zangré.

Deze laatste was in 1810 in het huwelijk getreden met Dorothea

Van Nerum, dochter van oud-schepen Joannes Van Nerum en weduwe van ex-griffier Antoon Balthazar Sweerds, die als laatste adelaar uit het Arendsnest (huidige hoeve Smolders op de Houtmarkt) in 1808 was gestorven.

De uithuwelijking en machtsoverdracht onder bloedverwanten had opnieuw de bovenhand genomen. Het burgemeesterschap, dat sedert de instelling van het Nieuw Regiem, het Meierschap had vervangen en de hoogste functie vormde in de gemeente, met bevelvoering over het politiekorps, was terug stevig in handen der V Geslachten, of liever van de Gulden Leliegilde gekomen.

Bovendien had Jacobus Sweerds (neef van Deken Sweerds) zijn voorganger Jan Vanden Putte in 1810 als Pastoor van Hoegaarden opgevolgd, zodat ook het geestelijk gezag opnieuw bij de Oude Schepenfamilies berustte.

Nu moesten zij nog alleen trachten hun herwonnen posities te handhaven en de beursfundatie terug te winnen. Na de val van het Frans Keizerrijk, brak met het nieuw ingetreden Hollands bewind, hiervoor een gunstige periode aan. De "Raad der Vijf" koesterde maar een verlangen : de stichting Peeters in alle eer en luister herstellen.

Jacobus Van Nerum en Jean Sweerds, gesteund door Burgemeester de Zangré en Pastoor Jacobus Sweerds waren de grote bewerkers van deze nieuwe poging.

Op 6 februari 1817 stuurden zij een protestnota naar de Minister van Openbaar Onderwijs te Brussel, waarin zij het eervol toe-eigenen der familiegronden door de Franse Republiek breedvoerig verklaarden en ten eerste aandrongen op het eerherstel van de oude stichting.

De zaak kreeg een lang beslag, maar uiteindelijk op 13 februari 1819 werd alles, mits enkele tijdsaanpassingen weer zoals vroeger ingesteld. Dit blijkt uit een "Arrêté de rétablissement" waardoor het geding officieel bekrachtigd werd en waarvan wij hier de tekst geven :

HOUGARDIA

uit sympathie

Lecture ayant été faite :

1° De l'arrêté royal du 26 décembre 1818 qui ordonne le rétablissement des anciennes fondations de bourses et attribue au ministre de l'instruction publique, de l'industrie nationale et des colonies le droit de le prononcer dans les cas où la volonté des fondateurs est encore susceptible d'être suivie ;

2° Du testament en date du 12 décembre 1739, par lequel Henri Peeters, alors doyen du district de Hougærde, a créé deux bourses pour étudier en humanités, philosophie, droit ou médecine ;

3° De deux déclarations en date du 26 février 1817, du receveur des domaines à Tirlemont, constatant que les quatre bonniers cinquante verges de terre situés à Hougærde, et affectés à cette fondation sont possédés par l'administration des domaines ;

4° Du rapport de la commission des bourses, du 12 février 1817 ;

Il a été résolu :

ARTICLE PREMIER.

Les deux bourses fondées le 12 décembre 1739 par Henri Peeters, doyen du district de Hougærde, chacune pour étudier pendant 10 ans en humanités, philosophie, droit ou médecine, sont rétablies de la manière voulue par l'acte de fondation.

ART. 2.

Conformément à la volonté du fondateur, le curé de Hougærde conjointement avec les deux plus proches neveux du fondateur se trouvant dans les cinq degrés de parenté avec celui-ci, et à défaut de ces derniers, conjointement avec le mayor et le premier échevin de Hougærde, tous trois ayant voix égale, auront la collation de ces bourses et l'administration des biens qui y sont affectés.

ART. 3.

Ils conféreront ces bourses, conformément aux dispositions de l'acte de fondation, et pour en jouir, quant aux humanités, dans un des collèges ou athénées royaux, et pour l'étude de la philosophie, du droit ou de la médecine, dans une des universités du royaume.

ART. 4.

Les biens de cette fondation seront administrés d'après les règles et le mode établis pour tous les biens d'établissements publics, et ne pourront être loués que par voie d'adjudication publique.

ART. 5.

Ces administrateurs rendront annuellement compte de leur administration au commissaire du district de Louvain.

Le compte lui sera remis en double minute dont l'une après qu'il aura arrêté ce compte, sera transmise par lui en conformité de l'article 8 de l'arrêté royal du 26 décembre 1818 à la députation des États du Brabant méridional.

ART. 6.

Expéditions de la présente résolution ainsi que le testament et copie du testament de Henri Peeters seront adressés au gouverneur du Brabant méridional pour, après avoir été transcrits conformément à l'arrêté du roi en date du 26 décembre 1818 et aux instructions ministérielles du 28 janvier suivant, dans le registre à ce destiné, tenu au greffe des États de cette province, être transmis :

1° Une expédition et la copie du testament au commissaire du district de Louvain ;

2° Une expédition et le testament au curé de Hougærde, pour lui et ses co-administrateurs et collateurs des bourses.

Invitation sera faite au ministre des finances de vouloir bien donner les ordres nécessaires pour que, suivant l'article 3 dudit arrêté royal, les biens affectés aux bourses dont il s'agit, soient remis sans retard à ces administrateurs et collateurs.

Le Ministre,
A.-R. FALCK.

Hiermede kwamen de gronden terug in 't bezit van de beurstichting en konden de belanghebbende families zich verheugen in de behaalde overwinningen, want niet het minste viel aan te merken op deze akte van herstel.

Sedert 1794 had men hun immers het Collateurschap ontnomen, terwijl de stichting van 1804 tot 1819 volledig was teloor gegaan, maar nu konden de bevoorrechte geslachten andermaal van de familiebeurs genieten, dank zij het vastberaden optreden van de Raad der Vijf.

Pastoor Jacobus Sweerds uit het Groene Klaverblad, werd tot nieuwe Proviseur aangesteld, terwijl het Collateurschap toevertrouwd werd aan Jacobus Van Nerum (Gulden Lelie) en Jean Sweerds (Groen Klaverblad).

Dadelijk stelden zij zich te werk en kenden de eerste beurzen toe aan :

- Charles Van Nerum uit Lummen (°1803 kleinzoon van Jacobus), voor zijn theologische studies te Leuven. Later werd hij Pastoor te Gottechain en bouwde er de nieuwe kerk.
- Constant Vandertaelen (° 1803 achterkleinzoon van Hubertus Sweerds), voor zijn humanitaire studies. Hij schonk zijn naam aan het huidige Rusthuis van Hoegaarden.

In 1824 en 1827 overleden onderscheidelijk Jacobus Van Nerum en Jean Sweerds, zodat de plaatsen van Collateur vrij kwamen.

De nieuwe kandidaten waren :

- Henri Lintermans (°1801, zoon van ex-notaris Jean Henri Lintermans en Barbe Van Nerum), die door zijn afstamming het recht had tegelijkertijd tot de Gulden Lelie en het Zilveren Zwaard te behoren.
- Constant Vandertaelen, hierboven vermeld.

In 1826 waren de twee beurzen te begeven en werden achtereenvolgens toegekend,

de eerste beurs aan :

- Libert Dumont (°1816, behorend tot de 3e rechthebbende generatie uit het Hubertus Sweerdsgelette), tot 1829. Hij was brouwer en stichtte later de eerste suikerfabriek te Hoegaarden.
- Jean Baptiste Van Nerum (°1808, kleinzoon van Jacobus), die in de medecijnen studeerde en beurshouder bleef tot 1833. Hij werd dokter te Hoegaarden en stichtte de muziekharmonie "Les Mélomanes de la Grande Ghète".
- Edouard Lowet (°1819 uit Wommersom, zoon van François en Baronnes de 't Serclaes). Hij behoorde tot de Zwarte Merel en genoot van de studiebeurs tot 1837.

- Justinus Van Nerum (°1816 kleinzoon van Jacobus), die de beurs bekam tot 1844 om zijn doktersdiploma te behalen en later geneesheer werd te Leffinge.
- en ten slotte Emiel Thirion uit Vissenaken (°1829), vierde nakomeling uit het geslacht van Servaes Sweerds, die tot 1848 het beursgenot ontving.

De tweede beurs werd toegekend aan :

- Charles Dewilde uit Tienen (°1805), voorgesteld door de Zwarte Merelgilde. Hij kreeg de beurs tot 1830 en werd onderpastoor te Leuven.
- Eugeen Dewilde, eveneens uit Tienen (°1818, neef van vorige). Hij mocht gedurende 9 jaar van de beurs genieten en schonk in 1874 uit erkentelijkheid, een gedeelte van zijn bezittingen aan de armen van Hoegaarden.
- Eduard Van Nerum (°1829), beurshouder van 1839 tot 1848 en later Directeur van het Wezenhuis te Hoegaarden.

Bovenstaande beurshouders werden zoveel mogelijk voorgesteld, zoals zij in het Collateursboek voorkomen, steeds met de vermelding van het "gelet" of de "gilde" waartoe zij behoren en de studies waarvoor de beursrenten werden toegekend. Dit toont duidelijk aan met welke nauwkeurigheid de Collateurs te werk gingen en hoezeer zij aan de gildebenaamingen hielden.

Omstreeks dit tijdstip (circa 1840/45), bedroeg elke beurs 151,6 fr, hetgeen destijds een aanzienlijk bedrag was, zo men weet dat een gewoon doktersbezoek toen 0,65 fr kostte.

De studentengronden werden sinds het eerherstel ook niet meer aan de voogden "in labeur" uitgegeven, maar wel verhuurd en de pacht ervan in renten uitgekeerd.

Van de periode van 1848 tot 1864 is geen enkel dokument voorhanden, waaruit de namen van de genothebbers bekend zijn. Wij weten alleen dat Constant Vandertaelen in 1856 overleden, als Collateur opgevolgd werd door Louis Dewilde uit de gilde van de Zwarte Merel. Hij was geneesheer te Tienen en gaf in 1862 zijn functie over aan Joseph Lintermans (°1805, broeder van de andere Collateur), zodat het benoemingsrecht volledig in handen kwam van het geslacht Lintermans.

Ondertussen hadden de V Geslachten ook hun politieke macht in eigen families weten te handhaven.

Burgemeester Philippe de Zangré bleef, mits een kleine onderbreking (van 1831 tot 1836 toen hij door Jean Baptiste Dumont vervangen werd), aan het bewind tot in 1849 bij zijn dood. Dan volgde Hubert Paillet hem op, die een aanverwante was der Sweerdsen. In 1853 nam hij ontslag en werd vervangen door Notaris Alexandre Putzeys, getrouwd met Rosalie Dumont (nakomeling van Hubertus Sweerds).

Vanaf dat oogenblik eindigde het tijdperk der Gulden Lelie, dat bijna een halve eeuw had geduurd en werd overgenomen en voortgezet door verwante families uit het Groen Klaverblad. Een ook het Pastoorsambt was tot in 1841 bij de dood van Jacobus Sweerds in de oude schepenfamilies gebleven, maar ging dan over op Pastoor Deelen, een niet Hoegaardier.

Opheffing van het Provisieusrecht

In 1860 werden de gronden van de beursstichting door POPP in de Kadastrale Legger van de Hoegaardse grondbezitters als volgt beschreven :

- 1° Art 669 Sie K55 : 4 ha 28 a. 90 ca, gelegen aan 't Spanuit grenzend aan de Gete en de weg naar Rommersom, cat. 3 belast aan 261,63 f.
- 2° Art 669 Sie K 88 : 43 a 20 ca, gelegen op de Duivelskouter, grenzend aan de weg naar Geldenaken - cat 3 belast aan 26,35 f.
- 3° Art 669 Sie K 108 : 18 a 90 ca, gelegen op de Duivelskouter, grenzend aan de Gete - cat 3 belast aan 11,53 f.

Gedurende 120 jaar had alles goed gegaan. Nooit was er tussen Proviseurs en Collateurs enig ernstig geschil ontstaan. Zij hadden alles altijd "welter herte" genomen en de zaken steeds volgens hun "beste geraeden" geregeld, zoals Deken Peeters het in zijn testament had gevraagd.

Maar sedert 1841 was er een nieuwe Proviseur gekomen, een pastoor die niet uit de V Geslachten was gesproten en bovendien een niet Hoegaardier. Van bij de aanvang waren er met Pastoor Deelen reeds meningsverschillen ontstaan nopens de toekenning der studiebeurzen. Hij had aan Lintermans zijn partijdigheid verweten ten gunste van de geslachten Sweerts en Van Nerum, terwijl de "geletten" Hoebancx en Struys volledig verwaarloosd werden.

Lintermans verdedigde zich door te verklaren dat de laatste twee gilden sedert het eerherstel van 1819 geen kandidaten meer hadden voorgesteld.

Wat hier ook van zij, Pastoor Deelen had niet volledig ongelijk, want Lintermans koesterde een voorliefde ten opzichte van de Gulden Lelie en de twee Sweertsgilden.

In 1860 rees nochtans een nieuw geschil op, een zaak van heel grote omvang, die zware gevolgen kreeg.

Collateur Henri Lintermans had op 1 maart van datzelfde jaar, een aanvraag tot de bevoegde overheid gericht, om het aantal bestaande beurzen van twee op drie te mogen brengen. Hiermede wilde

hij meer rechthebbenden in de mogelijkheid stellen, om van de stichting te kunnen genieten.

Hij staafe zijn verzoek door te verklaren dat de beurzen in 1841 elk 151,6 f. bedroegen, wyl zij in 1860 elk tot 384,16 f. waren gestegen. Zodoende verzocht hij drie beurzen uit te keren, die na afrekening van de algemene administratiekosten, nog elk 265,07 f. zouden bedragen, som die hij als voldoende beschouwde om in de studies der kandidaten te voorzien.

Zijn bedoeling was goed maar de Proviseur hield zich hardnekkig vastgeklampt aan het testament, waardoor Deken Peeters slechts twee beurzen had gesticht.

In zijn uitspraak van 22 mei 1860 weigerde Pastoor Deelen op het verzoek van Lintermans in te gaan. Maar zulks viel niet in de smaak der betrokken families, uit de geslachten Sweerts en Van Nerum, die zich achter de Collateurs schaarden, om tegen deze weigering beroep aan te tekenen.

Anderzijds hadden de nakomelingen van Hoebancx en Struys partij gekozen voor Pastoor Deelen.

Het inwendig conflict in de schoot der V Geslachten werkte zeer nadelig in op de gilbedrijvigheid en zelfs de bevoegde overheid vernam het, hetgeen de tussenkomst van de hogere instanties uitlokte.

De ontstane meningsverschillen tussen Proviseur en Collateurs boden aan de Staat een gunstige gelegenheid om, onder het voorwendsel "alle conflicten en misbruiken te vermijden", een nieuwe wetgeving op de studiebeurzen uit te vaardigen.

Bij Koninklijk Besluit van 19 december 1864 werd beslist alle verantwoordelijkheid van het Proviseursschap, inzake fundatiebeheer, toe te vertrouwen aan de Provinciale Commissie voor Studiebeursstichtingen van Brabant.

Zulks was evenwel een schending op artikel 2 der akte van herstel van 1819, want voortaan zou het Proviseursschap aan de Pastoors van Hoegaarden ontnomen worden. Alleen de twee naaste verwanten mochten tot aan de 5e generatie als collateurs in de Provinciale Commissie blijven zetelen.

De nieuwe wetgeving was ontegensprekelijk een inbreuk op de laatste wilsbeschikkingen van Deken H. Peeters, want hierdoor zouden ook de Meier en oudste schepen van Hoegaarden, na het uitsterven van deze fameuze 5e generatie, nooit tot het medebeheer toegelaten worden.

Zonder zich aan de grondbeginselen van de stichting te storen, hadden de Staatsdiensten zich het medezeggenschap toegeëigend, en meteen alle geestelijke en burgerlijke overheden van

Hoegaarden uitgeschakeld.

Tegen dit besluit werd nooit beroep aangetekend, waaruit blijkt dat de Collateurs Lintermans met de nieuwe regeling van zaken instemden. Wellicht dachten zij de overwinning te hebben behaald door Pastoor Deelen te hebben uitgeschakeld, maar voortaan zou het Proviseursschap in handen van buitenstaanders berusten. Maar was Pastoor Deelen, ten opzichte van de V Geslachten, ook geen buitenstaander?

Het ganse conflict dient echter in de geuren en kleuren van zijn tijd te worden gezien. Op dat ogenblik was Hoegaarden immers in een hevige politieke dorpsstrijd gewikkeld en waren de Collateurs aanhangers geworden van het opkomend liberalisme, waarin hun bloedverwanten Burgemeester Alexandre Putzeys en Dr Jean Baptiste Van Nerum een voorname rol speelden.

De ontbinding der V Geslachten

Zoals ten tijde der Franse Revolutie de heerschappij van de Regentie werd gebroken, zo ging nu ook de macht van de V Geslachten teloor.

Door de noodlottige omstandigheden veroorzaakt door het conflict Deelen-Lintermans en de afschaffing van de functie van Proviseur, werd de bestuursraad der beursstichting ontbonden.

De Collateurs Lintermans zetelden in de Provinciale Commissie, waar hun taak echter beperkt werd tot het gewoon indienen der aanvragen, zonder groot medezeggenschap in het beheer der fundatie. Het toekenningsrecht lag uitsluitend in de bevoegdheid van de Commissie, zodat de oude Sweerdsraad, later Raad der V genoemd en de Hoofdraad vormde der V Geslachten, al zijn vroegere luister verloor en geen reden van bestaan meer had.

De onderlinge geschillen die in de familie-gilden uitbraken, waren oorzaak, dat de Raad der Vijf tussen 1865 en 1870 eveneens teloor ging. Hij sleepte in zijn val ook de kleine raden (gilde-raden) en meteen de familie-gilden mee. Alleen de Gulden Lelie bleef bestaan, dank zij het krachtig optreden van haar toenmalige mombaarvader en onderdeken Pastoor Charles Van Nerum uit Gotte-chain, die de gilde van een gewisse ondergang heeft gered.

Alsdan poogde het Van Nerungelette, de andere "geletten" op te slorpen, maar hierin slaagden zij slechts gedeeltelijk. Alles werd nochtans in 't werk gesteld om de eer der oude geslachten te handhaven en de Gulden Lelie opende haar poorten voor alle aanverwante stammen en deze die hun afstamming van Servatius Sweerts en Catharina Peeters konden bewijzen. Hun poging kende weinig

bijval; de uitwijking der Sweerdtzen, de geringe interest en verzwakking van de Hoebancx- en Struysgilden speelden dit plan niet bepaald in de hand.

Vanaf dat ogenblik zette de Gulden Lelie alleen, met de gebroeders Lintermans als Collateurs in de gilderaad, de taken van de ontbonden Raad der Vijf verder.

Een glorierijk tijdperk was afgesloten, de eens zo nauw met elkaar verbonden geslachten waren uiteengegaan. Zij hadden hun eigen macht door onderlinge twisten verbroken.

Tegens deze crisisperiode boden zich geen kandidaten meer aan, zodat er slechts in 1864 één enkele beurs werd uitgereikt aan :

- Theophile Lowet uit Luik (*1841 nakomeling van Servaes Sweerts), om aan de universiteit van Luik zijn apothekersstudie te beëindigen.
- In 1867 ging deze beurs over op Emiel Peeters uit Diest (* 1843 en tot hetzelfde nakomelingsschap behorend) die aan de Brusselse universiteit, het notariaat studeerde en later Notaris werd te Diest.
- Vervolgens kwam de beurs in 1869 in 't bezit van Henri Lowet uit Neerlinter (insgelijks behorende tot de oude gilde van de Zwarte Merel), die tot in 1874 de renten bekwam om te Luik en te Brussel in de rechten te studeren.

Rond 1871 wanneer de Gulden Lelie de crisis was te boven gekomen en opnieuw de toestand in handen had, stelden de Collateurs uit de gilderaad ook voor de tweede beurs hun kandidaten voor; namelijk :

- Arthur Putzeys (*1849) uit de ex-gilde van 't Groen Klaverblad. Van 1871 tot 1873 kreeg hij het genot om te Leuven het Notariaat te leren. Later volgde hij zijn vader Alexandre Putzeys als Notaris en ook als Burgemeester van Hoegaarden op.
- Alfred Dumont, uit hetzelfde geslacht, die te Luik in de rechten studeerde en de beurs toegezegd kreeg van 1873 tot 1874.

Uit dit alles blijkt, dat de nakomelingen uit de Sweertsgilden goed bevriend bleven met de Gulden Lelie.

Lintermans had alle middelen gebruikt die in zijn bereik lagen om de geslachten terug tot elkaar te brengen, maar ofschoon hij de Sweerdtzen had kunnen bewerken, toch bouwden zij hun gilden niet terug op. Zij hadden grotendeels de streek verlaten en alle belangstelling hiervoor verloren.

- wordt vervolgd -

ssst...

EEN GOEDE
RAAD...
WEES KLANT BIJ

Levens

SCHILDER

ROBERT MANNAERTS VANMOL

TEL.: 016/76304 HOEGAARDEN

Beenhouwerij - Charcuterie

POL

rundsvlees

varkensvlees

kanen

hannen

konijnen

steeds eerste kwaliteit

grote keus in charcuterie

35 Doelstraat Hoegaarden 11016/76313

men bestelt ten huize

boekhandel speelgoed
schoolgerief
ijzerwaren en huishoudartikelen
GAS

Henri Martens - Graulus

35 Doelstraat

Hoegaarden

tt 016/763.69

Sedert meer dan 100 jaar

Vandermolen J & H

alle houtsoorten

dakbekleding

plastiek

roefing

muurbekleding

enz...enz...

tt 016/761.35

Voor de lekkere bieren van Hocht waters
en Hoegaards Bier Das Ale
wendt u tot **FINOULST MARCEL**
79 Nermstraat Hoegaarden
Alle soorten kolen

1886 - 1969

Koop uw meubelen gordijnen draperiën
Bij vakmensen daarom EEN adres
MANNAERTS - RUELENS 68 Doelstraat
Hoegaarden
Tf 016/76.385
zegels vakantie en reizen gezinszegels

Brood - en banketbakkerij
specialiteiten van suikertaarten
grote keus van doopsuiker en doopdozen
SWINNEN - VAN HULST 5 Arthur Putzeysstraat
Hoegaarden
men bestelt ten huize
Tf 016/76.177

Voor alle voertuigenherstellingen
EEN adres vlugge benzinebediening
garage
WUESTENBERGHS - BROUWERS
28 Ernest Ourystraat Hoegaarden
Tf 016/76.278

Katalogus van de museumbibliotheek - vervolg -

Idem. n° 38

- Oudheidkundig onderzoek van de St Kwintenskerk te Oostkerke bij Brugge.

Idem. n° 39

- Oudenburg en de Vlaamse Kustvlakte tijdens de Romeinse periode.

Idem. n° 43

- Oudheidkundig onderzoek van de St Pieterskerk te Oudenburg.

Idem. n° 81

- Bronstijdgrafheuvels op de Haarteheide te Hamont.

Idem. n° 84

- Nederzettingssporen uit de La Tène-tijd te Heffen (Antwerpen)

Annalen van de Oudheidkundige Kring van het Land van Waas. Deel 69.

- Het grondgebied van St Niklaas van in de prehistorie tot in de Romeinse tijd.
- Merovingische overblijfselen bewaard in het Musea van de Oudheidkundige Kring te St Niklaas-Waas.
- Albucius en Venicarus te Tielrode.
- Gallo-Romeins puin onder de kerk te Belsele-Waas.
- De Hoofdcijnsboeken van de St Baafsallij te Gent.

Biekord (W. Vlaams archief) Jaar 1965

- De wegen van Brugge naar Parijs volgens de Brugse wegwijzer van 1400.
- Onderzoek bij de Kartuizers omtrent hun W. Vlaamse kloosters. (1887-1903)
- Keukenremedies uit grootmoeders tijd.
- Aftel- en kinderrijmpjes te Lombardsijde.
- De eerste aardappelen in het Tieltsse.
- Mengelmaren.
- Beschrijving van St Rijkers (1680).
- Het klooster van Woumen.
- Saatje Wullocks vertelt....
- Monumentale dakingen in Vlaanderen.
- Opwegen tegen koren (1450).
- Ridder Jan van Halewijn, Heer van Zwevezele en Ridder van Jeruzalem.
- Jaarmarkten in Vlaanderen.
- De weg terug.
- De Brugse publicist Jean van Hese (1757-1802).
- Papegaai, Marteko en kalf (Hervormingstijd 1567-1650).
- Het eerste jaar van Gezelle te Kortrijk (1872/73).
- Mey-gesangen (1786-1888).
- Leie en leven in mijn vlastijd.
- Beelchiere, een oude westvlaamse familienaam.
- Stoelgeld en stoelzetting.

- wordt vervolgd -

Onze Tentoonstellingen

Wie regelmatig wenst op de hoogte te blijven van onze tentoonstellingen en telkens een uitnodiging wil ontvangen tot het bijwonen van de vooropening, wordt vriendelijk verzocht dit kenbaar te maken aan de Heer MANNABERTS Freddy, 62 Doelstraat, Hoegaarden.

Alpaidis in een nieuw kledje

Het Bestuur en de leden van het Museum Julien Van Nerum danken langs deze weg hartelijk de Heer Alfons FOURRIE voor zijn spontane medewerking voor het verwezenlijken van de nieuwe omslag van ons cultureel tijdschrift ALPAIDIS.

Beste leden, indien U enig drukwerk nodig hebt, wendt U dan in volle vertrouwen tot de Heer Alfons FOURRIE en U zult steeds met de glimlach en met open armen ontvangen worden. Vergeet vooral niet U naar het Museum Julien Van Nerum te refereren !

Eveneens een woord van dank richten wij aan de Heer THOMAS, Directeur van het Agentschap van de BANK VAN BRUSSEL te Hoegaarden voor de briefomslagen, die hij ons bezorgde. Door ons tijdschrift onder omslag te versturen, zal het door de veelvuldige verhandelingen in de posterijen niet meer beschadigd worden.

Vraag

Ik heb in mijn huis een oude staande klok, waarop te lezen staat

J. PIERA à Hougaerde

Hoe oud zou die klok kunnen zijn en wie was J. PIERA ?

en antwoord

De klok werd gemaakt door J. PIERA die tussen de jaren 1825 en 1860 te Hoegaarden uurwerkmaker was.

Nopens J. PIERA (ook Sr PIERARD en PIRA geschreven) werden interessante gegevens weergevonden in de Beslissingen van het Schepencollege en de Gemeenteraad van Hoegaarden uit die jaren en in het Familiearchief van de familie Van Nerum.

J. PIERA vestigde zich rond 1825 te Hoegaarden als uurwerkma-ker en herstelde uit dien hoofde ook het uurwerk van de kerk en werd tot " horloge-opwinder " aangeduid.

Rond 1848 werd hij nochtans vervangen door de jonge Hoegaar-dier August Constant EVRARD (° 1824 als zoon van apotheker Petrus E-vrard en Theresia Van Nerum) . De beslissing werd genomen in gemeen-schappelijk akkoord tussen de toenmalige Burgemeester Philippe de Zan-gré (weduwnaar van Dorothea Van Nerum en kleinkozijn van A.C. Evrard) en Pastoor Deelen, mombaarvader van de Gulden Lelie (familiegilde Van Nerum) .

Zij namen dit besluit omwille van volgende argumenten :

1. Evrard was een Hoegaardier en Piera niet ;
2. Evrard was koster en dus beter geschikt dan Piera om het uurwerk van de kerk regelmatig op te winden en te regelen ;
3. De broeder van Evrard met name Jan Jozef (grootvader van de latere grondeigenaars en huidevetters Marain Evrard) vervaardigde de waskaarsen voor de kerk ;
4. De ganse familie Evrard was een vrome en vooraanstaande fa-milie uit Hoegaarden , terwijl Piera tekens had vertoond van anti-cleri-calisme.

Omwille van deze argumenten werd Evrard officieel tot " horlo-ge-opwinder " aangesteld, terwijl Piera de herstellingen zou blijven uitvoeren.

Maar Piera wachtte op het gepaste oogenblik en wanneer het li-beralisme te Hoegaarden vaste voet had gekregen, legde hij klacht neer tegen de benoeming van Evrard. Enkele inwoners hadden bovendien geklaagd dat het uurwerk van de kerk nooit juist ging en slecht geregeld werd.

Op 25 december 1857 kwam de zaak voor de gemeenteraad, voor-gezeten door Notaris Burgemeester Alexander Putzeys, eerste liberale burgemeester van Hoegaarden.

Evrard werd uit zijn functie ontheven ten voordele van Piera, die als " officiële horloge-opwinder " een jaargeld kreeg van 70 Fr . Zijn benoeming werd bekrachtigd door 6 stemmen tegenover 1 (deze van Henri Vandertaelen, achterkleinkozijn van Evrard en zoon van Constant Vandertaelen en Elisabeth Van Nerum, schenkers van het Rusthuis van Hoegaarden) .

Vanaf dat oogenblik brak te Hoegaarden een konflikt uit tussen de Burgemeester Putzeys en Pastoor Deelen. Deze laatste verzette zich hardnekkig tegen de aanstelling van Piera en weigerde hem zelfs de toegang tot de toren, onder voorwendsel dat het uurwerk niet aan de ge-meente, maar wel aan de kerkfabriek toebehoorde en dat deze laatste bij-gevolg alleen het recht had de " horloge-opwinder " te benoemen of af te zetten.

De Burgemeester liet een onderzoek instellen, waaruit bleek dat het uurwerk in 1759 bij de opbouw van de nieuwe kerk niet door de kerkfabriek maar wel door de gemeentekas was aangekocht voor de som van 2.232,68 Fr en ook alle latere herstellingen had bekostigd.

Op 4 maart 1858 kwam de zaak terug ter sprake in de gemeenteraad en werd de benoeming van Piera opnieuw bekrachtigd.

Archeologische opgravingen

In 1970 zullen de archeologische opgravingen in de kelders van 't nieuwhuys verder gezet worden. In 1964 werden er in een geheime nis uiterst belangrijke dokumenten gevonden die aanzienlijk bijdroegen tot de geschiedenis van Hoegaarden. Een jaar later konden nieuwe oorkonden ontdekt worden, die aanleiding gaven tot het blootleggen van een tot op dat ogenblik onbekende Romeinse waterput.

Nu zijn er nieuwe gegevens aan het licht gekomen die wijzen op een onderaardse gang en aanpalende keldervertrekken of kelderpijpen, terwijl de Romeinse waterput verder dient uitgediept.

Wij kregen reeds de medewerking toegezegd van een Tiense vereniging voor diepzeeduiken. Wie deze ploeg in haar werkzaamheden wil bijstaan en in 1970 deelnemen aan de voortzetting van het archeologisch navorsingswerk in de historische kelders van 't nieuwhuys, kunnen hun naam en adres indienen bij het Museumbestuur. De werkzaamheden zullen aanvangen rond de maand maart 1970, terwijl alle onderrichtingen aan de belanghebbenden zullen verschaft worden.

Met onze voorbarige dank.

Medewerkers gevraagd als

hulpconservator voor het vast museumpatrimonium,
helper voor de inrichting van tentoonstellingen,
medewerker aan de ontwikkeling van het clubleven en oude volksspelen,
adjunct voor de museumbibliotheek en het toeristisch dokumentatiecentrum,
hulporganisator van kulturele activiteiten.

De „TWEE B „ actie van de

BANK VAN BRUSSEL

verdubbelt de tegoeden op rekening van haar cliënten
bij een overlijden ingevolge ongeval
vermeerdert die tegoeden met 50 % bij een algehele
blijvende invaliditeit

minimum 30.000 Fr per rekening

maximum 4.200.000 Fr per verzekerd hoofd

De „TWEE B „ actie is van belang voor U en uw
Familie. Vraag inlichtingen: meer dan 800 Agents-
schappen van de **BANK VAN BRUSSEL** ter uwer beschikking

Bakkerij

VANDENNEUCKER

Hoegaarden

tf 016/76161

specialiteiten van
taarten en gebakken
voor fijnproevers

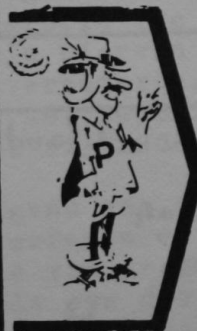
men bezorgt ten huize

lekkere wijnen

en

fijne likeuren

alle rookartikelen

JAAK
MARCHAL
STERCKX

13 Doelstraat

tf 016/76578

Hoegaarden

Wilt U mooie en sterke meubelen? Slechts EEN adres

EMANUEL VANDERMOLEN

78 Doelstraat
Hoegaarden
t 016/76.382

voor uw moderne keukens, alsook voor aanbouwmeubelen

vlugge bediening en zorgzaam werk
brengt ons een bezoek
het loont de moeite !!!

prijzen buiten
konkurrantie !!!

kasbons

depositoboekjes

kapitalisatiebons

GEMEENTEKREDIET
VAN BELGIE

PIERRE ROTTY

83 Stoophansstraat

Hoegaarden

t 016/76.320

Beenhouwerij - Charcuterie

MAURICE VAN MAELE - WYSEUR

8 Gemeentplaats

t 016/76.279

Hoegaarden

Bronwaters

Claudfontaine

Vichy

Evian

Vittel

Bierhandel

R. PIERAERTS

7 Torsinplaats

Tienen

t 016/81048

Brabantse bossen worden vernield

Ten zuiden van Leuven strekt zich over ruim 2.000 ha een der mooiste boslandschappen uit dat ons land nog rijk is : het zijn de staatsbossen van Egenhoven, Heverlee, Meerdaal en Molendaal, en enkele kleinere bossen in privaat bezit. Dat waardevolle geheel wordt ernstig bedreigd door de aanleg van de E5 autosnelweg en al wat daarbij hoort.

Niet alleen Leuven en haar onmiddellijke buurgemeenten worden aangetast in hun natuurpatrimonium, maar heel Brabant wordt erdoor verminkt.

Het boscomplex dat met vernieling bedreigd is, telt onder de meest interessante van het land. Het is een overblijfsel van het vroegere Kolenwoud, dat eens ons land middendoor deelde en de Romeinse legers zoveel moeilijkheden berokkende toen het onze streken binnenviel. Julius Caesar, die weinig belangstelling toonde voor natuur en landschap, handelt er uitvoerig over in zijn beroemde "De bello Gallico". Overblijfsels uit die tijd, en ook nog van veel vroeger, zijn talrijk te vinden in Meerdaalwoud. Systematische opgravingen en wetenschappelijke studie zouden zeker waardevolle gegevens aan het licht brengen. In het begin van de eeuw hebben enkele vorsers, o.a. Ch. Dens, A. en G. Vincent enkele studies (Annales de la Soc. d'Archéologie de Bruxelles, 1908, 1909) gewijd aan de tumuli, aan het versterkte kamp van de "enceinte St.Nicaise" en aan sporen van oude wegen, die zij in de Bronstijd situeerden. Sindsdien werd de historische studie van het woud verwaarloosd. Alleen enkele amateur-gravers, die meestal al het gevondene voor zich houden en geen verslag uitbrengen over hun opgravingen, konden nog enkele neolitische nederzettingen ontdekken.

Onder impuls van de grote abdijen die zich rond de 12de eeuw in de streek vestigden, begon ook de ontginning van het Kolenwoud. Grote delen werden gerooid (de dorpsnamen op rode, en over de taalgrens met sart, zijn hiervan nog een bewijs) maar de kwaliteit van de bomenopstand verbeterde. In de oudste oorkonden worden het Meerdaalwoud en het Heverleebos geprezen voor hun grote waarde en de zorg waarmee zij onderhouden werden.

Oorspronkelijk afhankelijk van de heerlijkheid Heverlee kwamen zij uiteindelijk, door erfenis en vervreemding, in het bezit van de hertogelijke familie van Arenberg. De hertogen hebben hun woudbezit steeds aanzien als een der schoonste parels van hun domein, en hebben hun beste krachten geschonken aan de verrijking ervan. Zij waren het die de mooie beukendreven aanlegden, die nu onbarmhartig geveld worden om plaats te maken voor de betonnen wonde die weer eens in een uitzonderlijke groene zone geslagen wordt.

De natuurlijke waarde van het complex Heverleebos-Meerdaalwoud, zowel haar fauna als haar flora, is zeer groot. Het Egenhovenbos bevat een populetum, waarin een tachtigtal verschillende soorten populierencultivars vertegenwoordigd zijn, dat internationale vermaardheid bezit. Het Heverleebos, een mooi gemengd bos waar allerhande bestanden elkaar afwisselen, bezit ook een arboretum dat zeer kostbare inlichtingen verschaft betreffende het wellukken en de groei van tal van uitheemse houtsoorten.

Het Meerdaalwoud was vroeger volledig bezet met loofhout, vooral eik en beuk maar ook andere boomsoorten eigen aan ons klimaat. Rond 1740 werd begonnen met het inbrengen van naaldhout, dat het bos nog kwam verrijken. De grote vruchtbaarheid van haar bodem heeft het Meerdaalwoud te danken aan haar ondergrond van tertiair zand, meestal bedekt met een min of meer dikke lemige lösslaag.

Ook de fauna van dit boscomplex is de moeite waard beschermd en bestudeerd te worden. De ree, de meest gracieuze van onze wilde dieren, komt er talrijk voor. Overdreven jacht en vooral kortzichtigheid hebben ertoe geleid dat vossen, dassen en ander zgn. roofwild praktisch uitgeschakeld werden. Toch kan men nog buitengewoon uitgebreide dassenburchten ontdekken, en het zou zeker een schone daad van natuurbescherming zijn deze dieren terug in te voeren.

Men hoort soms zeggen dat de avifauna van het woud arm is. Meestal moet dat argument dienen om natuurverdelging goed te praten. Er wonen in het woud nog prooivogels, die volledige bescherming zouden moeten genieten. De nestkastjesactie, reeds enkele jaren geleden ingezet door een groep enthousiaste ornithologen, draagt er veel toe bij om de vogelbevolking evenwichtig uit te breiden.

De biologische betekenis van het bos mag zeker onderstreept worden. In zijn bodem houdt het bos de onontbeerlijke reserves aan zuiver water vast, zonder dewelke alle leven - ook het menselijk leven - onmogelijk is. Zijn watereconomie regelt ook het debiet van de rivieren en beschermt het land tegen overstromingen. Tegen de wind die de landbouwgrond verstuift en tegen de koude die de jonge gewassen doodvriest is het bos de beste verdediging. De waarde van het bos als luchtzuiveraar wordt door iedereen erkent. Weinigen nochtans beelden zich in wat dat betekent. Eén voorbeeld maar : één enkele beuk kan in zijn bladerkroon 1.300 kg stof vasthouden en dat na elke regenbui opnieuw doen ; in één vegetatieperiode draagt dezelfde boom zorg voor het aanvullen van zuurstof en het onttrekken van koolzuur aan 125.000 m³ lucht. Voor de gezondheid van de bevolking zijn de bossen dus onontbeerlijk en onvervangbaar. De snel aangroeiende bevolking van de Leuvense agglomeratie, die nu reeds meer dan 100.000 bewoners telt, heeft het Heverleebos-Meerdaalwoud evengroot nodig als industrie en autowegen.

Het complex Heverleebos-Meerdaalwoud en de krans van kleinere bossen en natuurterreinen die deze kern omringen, bestemmen de streek rondom Leuven tot een ideale recreatiezone, niet alleen voor de bevolking van de stad en haar onmiddellijke buurgemeenten, maar ook - gelet op haar centrale ligging - voor een veel wijdere kring van bevolkingscentra.

De waarde van deze terreinen als veldlaboratorium voor het wetenschappelijk werk van de Leuvense universiteit en als didactisch waarnemingsterrein voor de talrijke onderwijsinrichtingen uit de streek moet insgelijks in acht worden genomen.

Deze natuurterreinen worden sterk bedreigd door de aanleg van de E5 autosnelweg. Noodgedwongen moeten wij ons neerleggen bij het vastgelegd tracé van de autosnelweg zelf, die Heverleebos doorkruist. In geen geval kunnen wij aanvaarden dat tal van andere, zeer bedenkelijke, accommodaties het bosdomein verder aantasten. Een plan bestaat om in het bos, langs weerskanten van de baan, een motel op te bouwen dat zomaar 30 ha in beslag zou nemen. De verleiding is groot natuurlijk om in een prachtig boslandschap een reeks luxueuze paviljoentjes op te bouwen en bijhorend restaurant, waar enkele gegadigden een aangenaam verblijf zullen kunnen genieten, en die vooral aan de initiatiefnemers veel ijdele zelfvoldoening zal schenken. Of dat strookt met sociale zin is heelwat anders. Meer nog dan door de autosnelweg zelf, wordt de bevolking door het geplande hotelbedrijf afgesneden van het bos, waar het na volbrachte taak de nodige rust en recreatie moet kunnen vinden om zijn fysisch en psychisch evenwicht te herstellen. De versplintering van het bosarsenaal dat aldus ontstaat opent wijd de poorten voor grondspekulanten die nu reeds plannen uitwerken om in de overgebleven boomgroepen een luxueuze villawijk op te richten, die meteen de totale vernieling van het bos zou betekenen.

Dat alles volstaat nog niet om de landschapshonger van de verwoesters te stillen. In hun geheime tekenbureaus beramen zij nog veel snoder plannen : een tweede baan zou het Heverleebos en het Meerdaalwoud in noord-zuidelijke richting volledig in tweeën snijden om een gemakkelijke verbinding met Waver te bewerkstelligen. Erger nog, een snelspoorlijn moet dwars door het woud om de afstand Brussel-Luik met enkele kilometers te verkorten en Leuven station aan de kant te laten liggen. Weer eens een zeer onsociale maatregel die duizenden pendelaars uit Leuven en omstreken veel ongemakken zal berokkenen.

Worden al deze plannen uitgevoerd, dan blijft er geen plaats meer over voor het bos. In plaats van de zo nuttige bomen krijgen wij dan betonpalen, het zachte mostapijt wordt vervangen door een stevige asfaltlaag en in plaats van op de takken kunnen de vogels ... als die er nog bestaan ... uitrusten op de hoogspanningsleidingen.

Om deze wantoestanden te bekampen en het bospatrimonium van de streek rond Leuven tegen alle verdere aantasting veilig te stellen, werd in het voorjaar een vereniging opgericht : "De vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud", met zetel op het gemeentehuis te Heverlee. Deze groep mensen heeft reeds heel wat activiteit ontplooid. Bij de Minister van de Nederlandse cultuur werd een aanvraag ingediend om het boscomplex te klasseren als land-

schap, hetgeen een eerste bescherming met zich zou brengen, in afwachting dat heel het domein het statuut van domaniaal natuurpark zou krijgen. Bij alle politieke mandatarissen en bij de economische instanties die bij de aanleg van de E5 autosnelweg betrokken zijn, heeft de vereniging haar standpunten kenbaar gemaakt en met klem aangedrongen hiermee rekening te houden. De vereniging wil vertrouwen in de burgerzin van al deze gezagvoerders. Moest het tegendeel bewezen worden, dan zal zij niet aarzelen om alle dynamische middelen in te zetten om het volkswelzijn te doen zegevieren boven eigenbelang en speculatie.

De vereniging "De vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud" is er van bewust dat zuiver bewarende maatregelen niet houdbaar zijn, wanneer zij niet kunnen steunen op het volkswilzijn dat het bos onontbeerlijk is voor hun gezondheid, voor hun recreatie, voor hun ontwikkeling. Daarom heeft de vereniging ook een breed educatief plan uitgewerkt dat zich zowel tot de volwassenen als tot de jeugd richt en er naar streeft de natuur en meer speciaal het wondere leven in het bos beter te doen kennen. Door een betere kennis van het bos te behartigen hoopt zij ook meer liefde en eerbied voor het bos aan te kweken en ook de zo nodige bescherming af te dwingen.

In onze wereld kan alleen het getal overwinnen. Daarom vragen wij U talrijk de rangen van "De vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud" te komen aanvullen. Alle inlichtingen worden U graag verstrekt door het sekretariaat : Gemeentehuis, Heverlee.

F. STIENLET
Ondervoorzitter
"de Vrienden van
Heverleebos en Meerdaalwoud"

Ereleden 1969

kapitein ter zee degreef d., brussel
de heer dotremont l., hoegaarden
de heer boel h., burgemeester van tienem
de heer point j., kersbeek-miskom
de heer evrard x., keerbergen
de heer doppel j., professor aan de universiteit van leuven
de heer lochie a., outgaarden
de eerwaarde heer deken vanderhasselt p., hoegaarden
de heer borremans l., ambassadeur van belgië, brussel
ambassade van de socialistische tjechoslovaakse republiek - brussel
de heer dupont georges, tienem
mevrouw martin emma, onderwijzeres, brussel 3
gulden lelie, vzw, hoegaarden
de heer putseys frits, kessel-lo
de heer steveniers, brussel 6
de heer simeons jean, brussel 15
de heer rené gilis-vandegoor, apotheker, tienem
de heer julien weicker, brussel 15
de heer peeters gustave, tienem
de heer thomas, hoegaarden
de heer vandermolén, hakendover
de heer stockmans emiel, hoegaarden
de heer morael georges, hoegaarden
de heer giroulle albert, hoegaarden
de heer hubert jules, hoegaarden
de heer smets august, hoegaarden
de heer stockmans clément, hoegaarden
juffrouw hermans mariette, hoegaarden
de heer hettich andré, burgemeester van hoegaarden
de heer stes, geneesheer, hoegaarden
de heer pierlet, advocaat, hoegaarden

bierhandel finoulst marcel, hoegaarden
 de grote brouwerijen van hoegaarden nv
 bank van brussel, agentschap hoegaarden
 drukkerij fourie, hoegaarden
 brouwerij pieraerts, tienen
 de heer veroeveren, hoegaarden
 de heer jubin, hoegaarden
 juffrouwen meeuwens, hoegaarden
 mevrouw vervoort, hoegaarden
 de heer lodewyckx l., geneesheer, hoegaarden
 familie van winkel, hoegaarden
 de heer hermans p., hoegaarden
 de heer thomas, chain
 de heer dodion maurice, muizen
 de heer wuyts jean, koningslo-vilvoorde
 de heer van nerum gustave, montpellier, frankrijk
 de heer van den eede, malderen
 de heer vanhentenrijck pierre, leuven
 de heer gasia georges, hoegaarden
 mevrouw dotremont, brussel
 majoor charlier, brussel
 kommandant remy, vilvoorde
 kommandant verreth, brussel
 de heer snoeckx, j., oostersele

MUSEUM JULIEN VAN NERUM

Vereniging zonder winstoogmerk
Aangesloten bij het Verbond der Verenigingen zonder winstoogmerk
en bij de Belgische Museumvereniging.

Raad van Beheer :

Hubert VAN NERUM
Albert GUILLUY
Roger VERPOORT

Tarief van de publiciteit

Plaats	Volledige bladzijde	Vier maal volledige bladzijde	Halve bladzijde	Vier maal halve bladzijde	Kwart bladzijde	Vier maal kwart bladzijde	Eigenhandig ingelast
Tekstbladzijde	475 Fr.	1700 Fr.	250 Fr.	900 Fr.	130 Fr.	450 Fr.	met overeen te komen beperking 200 Fr.

Teksten overmaken en betalingen vereffenen aan een bestuurslid of aan :

Roger VERPOORT

Penningmeester

203, Victor Hugostraat - Brussel 4

P. C. R. 109000 van de Bank van Brussel
Agentschap DAILLY te Brussel 3
voor rekening nr. A/37/21
van het Museum Julien Van Nerum, VZW

Wie een faktuur verlangt, gelieve 7% taks bij de hierboven aangehaalde tarieven te voegen a. u. b.

Het Bestuur is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de aankondigingen en houdt zich het voorrecht
ze na te zien vóór publikatie.

Abonnementsvoorwaarden :

gewoon abonnement

25 fr. per jaar

steun - abonnement

50 fr. per jaar

ere - abonnement

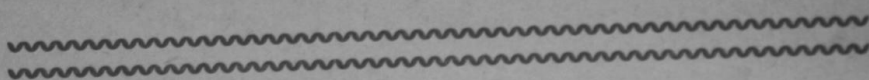
minimum 100 fr. per jaar

Oplage : 500 Exemplaren.

Op de kaft : Alhambic van Hougardia N. V.

voor
al
uw
drukwerken...

Drukkerij A. Fourie

klein overlaar 4
hoegaarden

tel. 016 . 762.21

Periodiek